

STEFAN POPA

**IN DE
SCHADUW
VAN DE EIK**

HarperCollins

Voor dit boek is papier gebruikt dat onafhankelijk is gecertificeerd door FSC™ om verantwoord bosbeheer te waarborgen. Kijk voor meer informatie op www.harpercollins.co.uk/green.

HarperCollins is een imprint van Uitgeverij HarperCollins Holland, Amsterdam

Copyright © 2023 Stefan Popa
Omslagontwerp: Pankra
Omslagbeeld: © Giovan Battista D'Achille Pictures / Getty Images
Foto auteur: © Gaby Jongenelen
Zetwerk: Mat-Zet B.V., Huizen
Druk: ScandBook UAB, Lithuania, met gebruik van 100% groene stroom

ISBN 978 94 027 1201 8
ISBN 978 94 027 6800 8 (e-book)
NUR 301
Eerste druk maart 2023

Deze uitgave kwam mede tot stand door bemiddeling van Het kantoortje van Remco, literair agent te Amsterdam.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

De auteur ontving voor het schrijven van dit boek een projectsubsidie van het Nederlands Letterenfonds.

HarperCollins Holland is een divisie van Harlequin Enterprises ULC.
* en ™ zijn handelsmerken die eigendom zijn van en gebruikt worden door de eigenaar van het handelsmerk en/of de licentienemer. Handelsmerken met ® zijn geregistreerd bij het United States Patent & Trademark Office en/of in andere landen.

www.harpercollins.nl

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Het e-book is beveiligd met zichtbare en onzichtbare watermerken en mag niet worden gekopieerd en/of verspreid.

Alle in dit verhaal voorkomende personen zijn ontleend aan de fantasie van de schrijver. Elke gelijkenis met bestaande personen berust op toeval.

1

Ik druk mijn duim in de noest boven mijn voorhoofd en sleep mijn huid langs de nerf, over het taaie eikenhout, tot een splinter mijn vel in sluipt en ik op mijn tong bijt om geluidloos te kermen. Omdat ik toch iets denken moet, denk ik: 'toog' betekent zowel 'priestergewaad' als 'bar'. Ik stop mijn duim in mijn mond en zuig het ijzer uit mijn lijf. Als de wond is gestold, vouw ik mijn handen kruislings over mijn borst en wacht net als iedereen het einde af. De mouwen van mijn gasten ruisen als zij hun kruisen slaan. Het moet me meer zorgen baren

Ik hoor hoe de priester opnieuw rond mijn lichaam klingelt. Hij prevelt zoetgevooisde woorden die ik niet versta. Ingenesteld in eiken tel ik mijn grafrede af. Er zit een ruimte van twee vuisten tussen neus en deksel, maar ik heb in te veel kleine keukens gewerkt om nu nog claustrofobie te ontwikkelen. Ik lig zo stijf als ik kan. Zonder de priester te zien volg ik het geketende wierookvat in zijn handen, op en neer, heen en terug, als een pendule die de toeschouwer in hypnose leidt. Mijn ingetoomde adem stuit op de deksel en keert nog warm terug.

Ik begrijp best dat je soms wordt verrast door het leven – noem het overrompeld – maar dit is niet het einde dat ik me had voorgesteld. Ik ben hier niet heen gegaan om te sterven. De priester kucht. Ik bijt me door de psalmen, hymnes, gebeden en klaagzangen.

Een hoop gedoe om niets. Ik heb heel mijn leven gezegd dat ik niet gecremeerd en zeker niet begraven wilde worden. Stoof mijn lijf in een ketel met abdijbier en voer me aan het meest misbruikte dier ter wereld: het varken.

Volgende keer beter.

De priester neemt een slok water voor hij preekt. Hij vervloekt de globalisering, de eindeloze nood tot consumeren die zelfs is doorgedrongen tot zijn gemeente in het hoge noorden en het gebrek aan spiritualiteit die over de moderne mens is neergedaald. 'Alex...' Hij pauzeert kort zodat alle aanwezigen mij voor zich zien, de Alex die zij zo kort kenden. '...is te vroeg, veel te vroeg, teruggeroepen.'

Ik houd van mijn voornaam. Van mijn voornaam wel. Alex past me. Die naam heb ik te danken aan mijn vader, die mijn vader niet was. Hij gaf me bij een poldergemeente onder zeeniveau aan als Alex Petrescu. Tegen de zin van mama, zij stond erop om mij Codrin te noemen. Dat kon ze vergeten. Mijn voornaam was de naam die hij mij wilde geven om mijn vader te spelen. Het was een eenzijdig compromis. Al hield hij wel degelijk rekening met haar geboortegrond: het ging wat hem betrof tussen Daniel, Victor, Stefan, zonder komma onder de s, en Alex. Een Alex zou tenminste werk vinden in een kantoor-toren.

'Ik begraaf meer mensen dan ik doop,' zegt de priester. Hij zucht – oprecht, geloof ik. 'Dat kan ik accepteren, dat is mijn last. Maar dit...' Hij wijst, vermoedelijk, naar mij.

Ik druk mijn achterhoofd dieper in het hoofdkussen. Met mijn vingers hamer ik rond de kloppende schotwond in mijn buik. Soms druk ik mijn wijsvinger erop, zo hard als ik aankan, om vast te stellen hoe dood ik wel niet ben.

De priester gaat snel en luider door, alsof hij mij hoort kreunen. 'Hier houden we van elkaar. En toch, en toch. Dit is de tweede keer dat we afscheid nemen van een man die door een andere man werd gedood. Wat gebeurt er met ons?'

Te ver van mij vandaan huilt een vrouw echte tranen. Ik herken haar schokkerige, beheerste verdriet. Ik weersta de drang om op te staan, te

roepen dat het allemaal wel meevalt, en haar mijn schouder aan te bieden. In plaats daarvan hul ik me dieper in het vlies van satijn en staar naar het duister boven me.

‘Alex was hier te kort. En toch, zie hier, hoeveel vrienden hij heeft gemaakt. Zijn gemis zal ons dorp voor altijd kwellen.’

De kettingen van het wierookvat rinkelen opnieuw. Mijn ogen prikken. Niet alle wierook stijgt op. Een deel warrelt opzij en vreet zich door de kieren van de kist om mij te herinneren aan mijn leugen. Daarbuiten klinkt opgetogen geschuifel, een nieuw gebed, het suizen van de mouwen. Mijn gasten worden uitgenodigd om de kist te ronden en mij een laatste keer te groeten.

‘Ben je daar?’ fluistert het meisje.

Ik wil roepen van wel, maar een beetje dode houdt zich koest.

‘Waarom mogen we hem niet zien?’ vraagt iemand, mijn buurvrouw als ik me niet vergis, rechts van mijn kist.

‘Misschien is dat normaal in hun cultuur,’ antwoordt een vrouwenstem die ik niet herken.

‘Ik wil zijn voorhoofd kussen.’

‘Dat denk ik niet,’ fluistert een man. ‘Ik heb gehoord dat er niets van zijn gezicht over is. Je lippen zouden in zijn kop verdwijnen.’

Ik kan niet zien of hij degene is die zijn eigen dood op de zijkant van mijn kist afklopt, precies op de plek waar mijn oor ligt.

De kerkklokken kondigen het einde aan. Ik zet me schrap en voel hoe ik word opgetild.

‘Mijn hemel, wat is deze zwaar,’ zegt linksvoor.

‘Wat wil je met zo’n beroep?’ antwoordt rechtsachter.

‘Ik hoop dat we hierna een goed bord eten krijgen,’ zegt linksachter.

Rechtsvoor: ‘Toon een beetje respect.’

‘Voor wie?’ zegt linksvoor.

‘Die dooie natuurlijk!’

‘Die hoort ons niet meer.’

‘Dat weet je nooit,’ zegt rechtsvoor. ‘Dat weet je nooit.’

De vier mannen sjouwen me de kerk uit. De zon vreet zich door de kieren, eerder nog ondoordringbaar voor flauw kaarslicht, en schijnt

in drie repen op mijn lichaam. Het groen van mijn shirt licht op. Ik druk mijn neus tegen het licht en ruik afgesneden herfstgras.

Rechtsvoor zwalkt over het kerkhof en brengt de anderen bij elke stap uit balans. Ik grijp me vast in het satijn. 'Sorry,' mompelt de man, 'sorry.'

Ik antwoord niet, ook niet in gedachten. Om mijn wond te beschermen leg ik een hand tussen mijn schouder en de eiken zijwand.

We staan stil.

'Voorzichtig,' zegt linksvoor. 'Voorzichtig,' herhaalt de rest. Ik word allesbehalve voorzichtig losgelaten op twee touwen boven de openge-sneden aarde. Vier paar schoenen doen een stap naar achteren. Ik voel hoe de touwen doorbuigen en dan vieren, langzaam en toch vastbera-den, tot de kieren boven me verdonkeren en ik op en in de geboorte-grond van mijn moeder lig. Het touw wordt onder me vandaan getrokken.

Hierbeneden laat ik een opgelucht soort schaamte toe. De kou omhelst me.

Daarboven spreekt de priester me nog eenmaal toe. Ik versta hem niet. Niet dat ik wil klagen. Het leven heeft niet veel op de dood voor, behalve dat er tenminste iets gebeurt in de korte poos tussen de eerste en laatste adem.

Ik weet wat me te wachten staat. Dit is, voor zover zoiets is toege-staan, mijn lievelingsonderdeel van een begrafenis hier. Het heeft iets komisch, ondanks de begeerde plechtigheid van het ritueel. Ik richt mijn hoofd alvast iets op. Er valt iets hards op mijn kist: een draaidop, weet ik. Kurk is lichter. Er stroomt iets op de deksel, dan door de kie-ren. Een drup landt exact tussen mijn ogen. Ik wring mezelf hoger op het kussen en vang een snelle tweede en derde drup op met mijn tong.

Rode wijn, Franse druif. Ik denk pinot noir, rood fruit, goed zwaar en zwaar goed, mogelijk aangelengd met een lokale druif van de andere kant van het land, gekonfijt fruit, vanille, die kant op.

Met hun zware stemmen vlechten de priester en zijn voorzanger een traag lied. De doodgravers stoppen me ondertussen kleine hopen zand toe. De scheppen ploffen levenloos op mijn buik. De betekenis van de

gezongen psalm ontgaat me volledig. Op hun muzak drijf ik langzaam weg. Mijn gedachten vertakken naar het toen. Het toen dat mij naar Şieu lokte, district Maramureş, hoog in het land van mijn moeder, diep weggestopt in groen en onbegrepen Europa.

Ik ben niet klaar.

2

Net na de lunch klauterde ik de hemel in. Aan de voet van de oereik gilte mijn nieuwe buurvrouw: 'Christus is opgestaan!'

'Dat is fantastisch!' riep ik naar beneden.

'Nee, dan antwoord jij: hij is waarlijk opgestaan. Zo zeggen we dat in het noorden.' Gewoon 'hallo' was kennelijk niet afdoende. Ze bleef stampvoeten tot ik haar herhaalde. 'Bravo, jongeman...'

Vlug klom ik door zodat ik de rest niet kon verstaan. Nee, ik verstond haar niet langer. Dat riep ik terug, zonder dat ik ervan uitging dat mijn woorden haar zouden bereiken.

Ik zocht de volgende tak om vast te grijpen. Sneller dan verwacht passeerde ik de hoogtegrens die bepaalde of een misstap de dood betekende. Van nature ben ik geen held, maar toch klom ik door. Ik moest het zien. De ooievaar in de kruin van de eik boog haar kop en klepperde dat ik dood kon vallen. Zoiets, waarschijnlijk. Ik drukte mijn tenen tegen een knoest, vloekte bij voorbaat en trok mezelf met een zwiep omhoog. Verder durfde ik niet. De hooischelven, gouden heuvels op groene heuvels, leken vanaf deze hoogte op truffels die voor het oprapen lagen. Uit een aantal stak een hooivork.

Toch nog iets hoger.

Bij elke volgende tak wilde ik terug afdalen naar aarde, waar een

mens als ik thuishoorde. Ik hees me langzaam op – we mochten niet breken, niet nu. Ik keek uit over een Toscane zonder cipressen of Italianen. Hoe hoger ik klom, hoe platter de heuvels aandeden. Zou ik tot de ozonlaag reiken, dan werden de heuvels lappen, de gruiswegen en rivieren naden, de huizen en dorpen vlekken wijn of tomatensaus en de hoge houten kerken met hun klokkentorens als lansens brandplekken en winkelhaken. Zo ver zou ik niet gaan, zelfs niet nu ik een nieuwe ik probeerde te worden. Ik ging nooit ver genoeg.

‘Blijf toch op de grond,’ had de buurvrouw me gesmeekt. Als ze niet stijf was geweest van het hooien, had ze zich op haar knieën laten vallen. In plaats daarvan keek ze de lucht in en klopte op de bast van de eik. Maar ik gehoorzaamde niets eens meer aan mezelf. Ik wilde meer zien, verder zien, zien. Ik had het overzicht nodig. ‘Elk twijgje dat afbreekt, betekent een groot ongeluk. Voor jou, en als we echt pech hebben ook voor mij.’

De ooievaar zette zich af en vloog op. Ze landde in het veld waar ik eerder die ochtend naar de boeren had gekeken. De buurvrouw riep nog een keer, nog harder, zo hard als alleen de oma’s van hier dat kunnen: ‘Alex!’ Beneden duizelde de vrouw.

Ik kneep met mijn ogen tegen de zon en keek langs de takken en twijgen naar het ooievaarsnest. Het was goed zo. Ik drukte mijn rug tegen de eikenbast en staarde naar het brandpunt tussen hemel en aarde. Hoog in de eik bezag ik het landgoed en het woud erachter. Voor het eerst vanuit satellietperspectief. Niet vanaf de website, waar haastig getekende gele strepen het aangeboden eigendom volledig omlijnden, maar in het echt. Ik was hier. Het landgoed was van mij. Sommige van mijn leeftijdsgenoten kochten een cabriolet, andere trakteerden zichzelf op een nieuwe haargrens of grotere borsten, stapten over op het kindermisje of namen een voorschot op de dood en knoopten zichzelf op. Ik kocht een landhuis in Roemenië, het obscuurste land van ons Europa. Avontuurlijk en romantisch in willekeurige volgorde. Onder mij strekte het zich uit. Helemaal. In volle glorie, zoals het cliché wilde, maar van glorie was weinig sprake. De onlinebrochure van het veilinghuis repte over een kasteel annex paleis met ongekend veel mo-

gelijkheden. De muren werden gestut door omgehakte bomen. Op de binnenplaats, die slechts een binnenplaats was omdat het dak boven de hal was ingestort, groeiden maisplanten. De pluimen kietelden bij een beetje wind de trapleuning. In werkelijkheid had ik een ruïne gekocht.

Ik keek op de dubbele gewelven van de wijnkelder. De aannemer had de bressen in de bogen met steen opgevuld en de pilaren nagelopen en verstevigd. Het was het eerste wat hij had gedaan. De wijnen moesten veilig zijn, daar was iedereen het over eens. Nu spoot hij de laatste druppel beton in de ontvangstkamer van het landhuis. De anderen dobberden het met een grote vloertrekker over de wapening. Ik hoefde alleen toe te kijken. De aannemer sjokte naar zijn bestelbus, op zoek naar een of andere machine, schroeven of sigaretten. Hij keek mijn kant op. Ik zwaaide. Hij zag me niet. Kennelijk verwachtte hij geen man in de eikenboom, dus zag hij geen man in de eikenboom. Ik zwaaide even door, ik wilde gezien worden, ik klom, ik hielp, ik was. De aannemer ging op de motorkap liggen voor een tweede lunch en scheurde een stuk brood af. Zijn jongens gingen wijdbeens om hem heen staan. Ze lachten wat, ze wezen wat, ze aten wat, ze rookten wat. Niemand zag me.

Mijn landgoed. Mijn ruïne. Ik had geluk, volgens de makelaar. Er waren een waterleiding én een waterput waar ik elke dag waardeloos wisselgeld in kon gooien om geluk af te dwingen. De entreepoort miste te veel planken om nog voor een poort door te gaan. De jeugd testte er hun graffititags en beschreef het hout met weinig originele teksten over andermans moeders. Uit het gras staken bakstenen en spuitverfbussen. Achter de heuvel, deels mijn heuvel, begon het bos dat van iedereen was. Rijen en rijen trieste helden. De dorpelingen vertelden dat het bos steeds meer kapvlaktes vertoonde, waar de herten verrast opkeken en waar de roofvogels tevreden boven cirkelden om zich op overstekende knaagdieren te storten. Niemand sprak over het hoe of waarom.

Tussen woud en waterleiding lag mijn domein.

Ik trommelde op het hout tussen mijn benen. Als ik had geweten wat mij wachtte, had ik mezelf op nestelhoogte aan de oereik gebonden en waren de boom en ik versmolten de eeuwigheid tegemoetgegaan.

Als je op het punt staat te vallen, is het bewustzijn de zwaartekracht een milliseconde voor. Je weet het, je voelt het. Je valt al voor je valt. En net voor je de grond raakt, ben je dood voordat je dood bent. Ik klopte mijn gedachten af en besloot dat ik naar de aarde mocht afstijgen. Het landgoed wachtte. Ik daalde af, sprong van de hak op de tak en geloofde daadwerkelijk dat ik het dieptepunt voorbij was toen ik met een knie in de dorre, door de wind aangeveegde bladeren landde.

De buurvrouw trok me overeind en omhelsde me. ‘De ooievaar kon je uit de boom slaan,’ zei ze. Ze kneep in mijn verkrampte bovenarmen.

‘Ooievaars brengen leven,’ antwoordde ik. Ooievaars brengen leven. Een basiszinnetje dat ik zonder de woorden te verhaspelen kon uitspreken.

De buurvrouw monsterde me door haar vettige brillenglazen. ‘De boom neemt levens,’ zei ze. De ouders van haar grootvader hielden al bijen, vertelde de buurvrouw. En hun ouders, en hun ouders. Ze beloofde me een overgeleverde pot, de duurste honing ter wereld, zolang ik de eik niet zou kappen. Ik moest zweren op mijn familie, op mama, op mijn eigen leven.

‘Ik zou niet durven,’ antwoordde ik.

Ze klopte me af en besloot dat het al goed was. Haar voortanden ontbraken in haar lach. Ze kneep in mijn wangen. Ik was hierheen gekomen om een nieuw mens te worden, een ander mens, een man die zich niet in zijn wangen liet knijpen, maar ik liet het gebeuren. Toen ze me uiteindelijk losliet, masseerde ik mijn wangen terug op hun plek. ‘Onze familie stond bekend om de beste honing en dus de zoetste vrouwen.’

‘Ik hoef geen vrouw,’ zei ik, omdat ik wist waar ze heen wilde.

‘Zelf weten.’ Ze zegde me nogmaals de erfhoning toe. Voordat ze me opnieuw in mijn wang kon knijpen, deed ik een stap naar achteren en leunde met de zijkant van mijn hoofd tegen de boom. Ze kon er onmogelijk bij, dus prikte ze me in mijn buik. ‘Probeer wat meer te eten.’

Ik klopte met mijn knokkels tegen de schors van de boom, zoals ik de weken daarna vaker zou doen. De kolom ontdoet zich elke herfst van zijn bladeren en kroont zichzelf in de lente met nieuw blad, elk jaar

een wedergeboorte, de feniks die aan de fabel is ontsnapt. Alles komt goed. Mama zei het al, zonder er zelf in te geloven. Ik stak mijn handen in mijn zakken. Ik hoefde niets met terugwerkende kracht af te kloppen. Alles was al goed – de buurvrouw zei het zelf. Ik had geen been of tak, geen vinger of twijg gebroken of zelfs maar geknakt.

Dacht ik.

Ik haalde mijn handen uit mijn zakken. De ooievaar keerde terug naar haar nest en klepperde. Ik legde mijn hoofd in mijn nek en klapte in mijn handen.

De aannemer lag nog altijd wijdbeens op de motorkap zijn pauze weg te roken. Ik had de ruïne voor mezelf. Traagzaam liep ik naar het ondergelopen staaldraad en perste, in een nauwelijks ertoe doende hoek boven de wijnkelder, mijn handpalm in het lauwe beton, zacht als pompoenpuree. Hier ben ik. Ik houd van dit land, dacht ik. Ik houd wel van dit land. Ik houd wel van dit land dat niet van mij is.

*

De keldertrap kromp naargelang ik ouder werd. Als kleuter kroop ik achterwaarts de trap af, zonder te zien hoe ver ik al was. Ik nam er de tijd voor. Meestal kostte het een halve minuut per trede om beneden te komen. Pas als ik met mijn tenen de kou van de tegels voelde, wist ik dat ik in de uienkamer was, zoals ik de kelder van mijn ouders noemde. Ik keek of er cadeaus tussen de netten met uien lagen, jongleerde met aardappelen, maakte zandkastelen in de zak met maismeel, schudde als de uitvinder die ik speelde de ingemaakte augurken en paprika's op en bedacht dat de melkbus vol witte kolen mijn verzameling hersenpannen was. Mama zei dat ik niet te lang beneden mocht spelen. Waarom niet? Daarom niet. Waarom niet? 'Omdat het daarbeneden koud is. Daar krijg je koorts van.'

'Ik word nooit ziek,' beloofde ik haar.

'Kinderen die te veel in kelders spelen, blijven langer goed en worden niet volwassen.'

Ik wilde niets liever zijn dan volwassen en at daarom elke dag een

boterham te veel. Ik wilde groot en sterk maar vooral groot zijn. Naar boven ging me gemakkelijker af dan naar beneden. Mama wreef mijn koude platvoeten warm en vroeg of ik niets kapot had gemaakt.

Toen ik het verschil tussen gisteren en morgen leerde en begreep dat de tijd vat op mij had, begon ik treden over te slaan. Eerst één, daarna twee tegelijk.

Maar niet die woensdagmiddag, een dag na mijn zeventiende verjaardag.

Ik was als eerste thuis. Dat gebeurde nooit. Ik hoorde mijn zussen nergens. Ik sleepte mezelf langs de kelderdeur en wierp mijn rugzak met boeken naast de prullenbak in de keuken. Met een sprong schoof ik mijn billen op het werkblad, boog over de fruitschaal, kneep in een kiwi en pakte een banaan, die in kleur niets onderdeed voor de kiwi of de moedervlek op mijn pols. Voorzichtig pelde ik de schil los, legde mijn hoofd in mijn nek en kneep het slijk boven mijn mond uit. Ik proefde, toch zeker, alcohol. Ik hield van alcohol. Meer nog van het effect dan van de smaak. Mijn eerste liefde: alcohol. Mijn eerste kus kreeg ik van een flesje pils, en mijn eerste echte kus na zeven flessen pils. De bananenschil legde ik naast me neer. Gejaagd bestormden de fruitvliegen hun doel.

Met volle mond riep ik om mijn moeder. Ze reageerde niet, alsof ze mijn gebrek aan fatsoen afstrafte. Ik keek naar mijn bungelende gympen. Ik herinner me de huislijke stilte die nooit helemaal geruisloos was – de vriezer rilde eindeloos door, de klok boven de wasbak gaf de tijd een geluid en achter het dunne glas tussen tuin en eettafel foeterden de mussen op elkaar. Om en om sloeg ik met mijn hakken tegen het keukenkastje en vroeg me af waar mama was. Op een normale woensdag zou de muziek aan staan. Haar Gică of haar Maria, op ruige dagen Phoenix, op zonnige dagen zigeunerjazz. Op woensdagmiddag aten we warm, zouden we warm eten. Ik slikte de banaan door.

‘Mama?’ riep ik.

Ik sprong van het keukenblok en klikte de radio aan. Er zat een bandje met volksmuziek in. De muzikanten speelden een opgefokt lied. Een hondsdolle fluit. Ik trok de stekker uit het stopcontact.

‘Mama?’

Ze lag niet voor de televisie. Misschien is ze ziek, dacht ik. Ik rende de trap op en zocht haar in de strakgetrokken lakens. Ik keek in mijn vaders zolderkantoortje, in mijn kamer, in de andere slaapkamers, in de wc boven, in de wc beneden, en voor de zekerheid in de schuur waar ze nooit kwam omdat ze fietsen haatte (ze had per slot van rekening een auto, en ze had twee reservebenen voor het geval dat), overal, werkelijk overal, behalve in de uienkamer. Waarom weet ik niet. Misschien voorvoelde ik iets. Ik legde mijn oor tegen de kelderdeur.

Beneden was het stil.

Ik opende de deur en knipte het peertje aan. Hier is ze niet, dacht ik zonder het zeker te weten. Ik wilde me omdraaien, in elk geval niet om achterwaarts af te dalen. Ik draalde bovenaan de trap, alsof ik twijfelde tussen een blik sardientjes, tonijn en kabeljauwlever die op de eerste plank lagen, of de galiameloen in het zuur daaronder.

Ik wipte mijn gympen uit op de deurmat en dacht: mama speelt niet.

Ik trok mijn sokken over mijn broekspijpen en zette zonder in de diepte te kijken mijn tenen op de eerste trede.